

Az Alkotmánybíróság 2006-ban hozott döntéseinek tematikus összefoglalója

Az Alkotmánybíróság döntései a helyi döntéshozók és a törvényességi ellenőrzést végzők számára egyaránt zsinórmértékül szolgálnak. E gondolat jegyében tekintettük át a 2006. évben született alkotmánybírósági határozatokat és foglaltuk össze főbb tárgykörök szerint, melyek az alábbiak:

1. Szervezeti és működési szabályzat
2. Helyi adók
3. Településrendezés (elővásárlási jog)
4. Állattartás
5. Hulladékgazdálkodás, településtisztaság
6. Vízdíj megállapítása, közműfejlesztési hozzájárulás
7. Lakásgazdálkodás
8. Szociális ellátás
9. Egyéb (piac, költségvetés, parlagfű)

A fenti csoportosítás is mutatja, hogy a feldolgozott döntések tulajdonképpen az önkormányzati rendeletalkotás valamennyi főbb típusát érintik.

Az összefoglaló készítése során minden egyes rendeleti tárgykörnél igyekeztünk a helyi szabályozás szempontjából hangsúlyos kérdésköröket, főbb szabályozási elveket kiemelni.

1. Szervezeti és működési szabályzat

834/B/2003. AB határozat

Az indítványozó az önkormányzat és szervei Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló önkormányzati rendelet (a továbbiakban: Ör.) a képviselő-testület vitavezetési szabályaira vonatkozó több rendelkezésének alkotmányellenességét kifogásolta.

Véleménye szerint ellentétesek az Ötv. helyi önkormányzati képviselők jogai és kötelezettségei azonosságát rögzítő előírásaival az Ör. vitavezetésre vonatkozó azon rendelkezései, amelyek szerint a képviselőcsoportok vezetői legfeljebb 5-5 percben, míg a képviselők és a tanácskozási joggal rendelkezők egy-egy alkalommal 3-3 percben ismertethetik a véleményüket.

Kifogásolta továbbá az indítványozó azt is, hogy az Ör. egy másik szabálya lehetővé teszi, hogy a polgármester és az alpolgármester a vita bármely részében kifejtethi a véleményét. Álláspontja szerint ez indokolatlan különbségtétel, mely nem egyeztethető össze az Ötv. azon szabályával, mely szerint a polgármester a képviselő-testület határozatképessége, döntéshozatala, működése szempontjából települési képviselőnek tekintendő.

Az indítványt az Alkotmánybíróság elutasította.

Az Alkotmány rögzíti a helyi önkormányzat jogát a működési rendjének önálló kialakítására. Az Ötv. szerint a képviselő-testület a szervezeti és működési szabályzatát rendeletben határozza meg, minősített többséggel. A képviselői hozzászólások időkeretben való meghatározása a testület önkorlátozó rendelkezésének fogható fel, amelyek elsősorban a tanácskozások elhúzódnásának megakadályozását szolgálják és mint az önkormányzati

szabályozási autonómia körében minősített többséggel megalkotott előírások, nem tekinthetők alkotmányellenesnek (308/B/2000. AB határozat).

A frakcióvezetőkre vonatkozó eltérő szabályozás az Alkotmánybíróság véleménye szerint **nem sérti a képviselők egyenlőségének elvét**, ugyanis a frakcióvezető szükségképpen több képviselő – előtte, egymás között megvitatott – véleményét képviseli és így nem teljesen azonos jogállású személyekről van szó.

A polgármester jogaival kapcsolatban az Alkotmánybíróság a 961/B/1993. AB határozatában rámutatott, hogy „a polgármester jogállását az Alkotmány 44/B. §-ának (1) bekezdése alapozza meg, amikor kinyilvánítja, hogy „a helyi képviselő-testület elnöke a polgármester”. Emellett a polgármester önkormányzati feladatokat lát el saját jogon, bizonyos képviselőtestületi hatásköröket pedig átruházott hatáskörben gyakorolhat. **A polgármester tehát az önkormányzati feladatok ellátása és a hatáskörök gyakorlása során a képviselőktől eltérő, más és több jogot biztosító helyzetben van, aki az egyes előterjesztések, kérdések, hozzászólások megítélése és önkormányzati feladatokkal való összefüggése szempontjából többlet információkkal rendelkezik.**

Erre és a testületi működés szabályozásának önkorlátozó jellegére tekintettel nem sért törvényt az Ör. akkor, amikor a polgármesternek (és az őt a feladatellátásban segítő vagy az általa meghatározott feladatokat ellátó alpolgármestereknek) többlet hozzászólási lehetőséget biztosít.

1114/H/2005. AB határozat

Az indítványozó által kifogásolt SZMSZ-beli rendelkezés szerint a napirendi pontok tárgyalása előtt a képviselőcsoport nevében három percen belül van felszólalási lehetőség, a közgyűlés bármely tagja a napirendi pontok tárgyalása után szólalhat fel három percen belül. Az indítvány szerint ez a szabályozás sérti az Alkotmány 61. § (1) és (2) bekezdésében deklarált véleménynyilvánítás szabadságát, az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését, amely szerint a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal, valamint az Ötv. 19. § (1) bekezdésében megfogalmazott képviselői egyenjogúság elvét.

Az indítványozó álláspontja szerint az Ör. szabályozása értelmében a képviselői véleménynyilvánítási jog korlátozott a képviselőcsoporthoz nem tartozó képviselők esetében, illetve a hozzászólásra vonatkozó többlet jogosítvány csak a képviselőcsoporthoz való csatlakozással szerezhető meg. Márpedig a szabad mandátum elve alapján nem kötelezhető az egyéni képviselő arra, hogy csatlakozzon valamely képviselőcsoporthoz.

Az indítványt az Alkotmánybíróság elutasította.

Az Alkotmánybíróság már a 308/B/2000. AB határozatában rámutatott arra, hogy a képviselő-testület minősített többséggel a saját működése körében önkorlátozó szabályokat hozhat, valamint arra, hogy a szabad véleménynyilvánítás alkotmányos alapjogából nem következik az, hogy a képviselő-testület ülésén a testület tagjai korlátlan számban és időtartamban szólhatnak hozzá.

Az önkormányzati képviselőnek az önkormányzat működési körében több lehetősége van a véleménye szabad kinyilvánítására, ezeknek csak egyike a képviselő-testület ülésén való hozzászólás (ilyenek pl. a helyi nyilvános fórum, bármely bizottsági ülésen való részvétel, ahol nem korlátozott a hozzászólás ideje, döntések előkészítésében való részvétel lehetősége, írásban benyújtott hozzászólás, amelyet a kérésére a jegyzőkönyvhöz kell csatolni).

A napirend előtti felszólalás jogával kapcsolatban az Alkotmánybíróság véleménye szerint **itt nem egyéni képviselői jogokról van szó, hanem a testületet, nevezetesen a képviselőcsoportot megillető jogokról, amelyek nem állíthatók szembe a képviselők egyéni jogaival.**

2. Helyi adók

791/B/2005. AB határozat

Az egyik település képviselő-testülete arról döntött, hogy a következő év január 1. napjától az építményadó mértékét 30 %-kal megemeli.

Az indítványozó véleménye szerint az adóemelés mértékének megállapításánál sem a helyi sajátosságokat, sem az adóalanyok teherviselő képességét nem vette figyelembe a képviselő-testület, hanem csak az önkormányzat gazdálkodási körülményeit.

Az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Az Alkotmánybíróság több határozatában vizsgálta a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (Htv.) rendelkezéseit és megállapította, hogy a Htv. – az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésének d) pontjában foglaltaknak megfelelően – az önkormányzatok helyi adó megállapítási jogának kereteit szabályozza. A helyi adó megállapítása az önkormányzat képviselő-testületének a joga. **A képviselő-testületet a helyi adók megállapítása során – a törvény keretei között – széles körű döntési szabadság illeti meg.** A Htv. az adóalanyok teherviselő képességének védelmében szabályozza a helyi adók megállapításának kereteit, korlátozva ezzel az önkormányzatok adó megállapítási jogát.

Az Alkotmánybíróság az eljárása során megállapította, hogy a képviselő-testület a törvényi felső határként meghatározott adómaximum évi mértékénél alacsonyabb összegekben állapította meg az adóköteles adótárgy után fizetendő építményadó mértékét és övezeti besorolások alapján differenciált.

Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata alapján a vagyoni típusú adó mértékét azokban az esetekben minősítette alkotmányellenesnek a Htv. 6. § c) pontjában foglaltak mérlegelésének hiánya miatt, amikor az önkormányzat az adó mértékét a Htv-ben meghatározott törvényi adómaximumban határozta meg (1531/B/1991., 22/2001. (VI. 29.) AB határozatok).

854/B/2006. AB határozat

Indítványozó egy építményadóról szóló Ör. kedvezményre vonatkozó rendelkezései alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Indoka a következő volt: az Ör. szabályozása diszkriminatív, mert a községben állandó lakóhellyel rendelkező személyeket 100 %-os adókedvezmény illeti meg mind a lakások, mind a nem lakás céljára szolgáló építmények esetében; a Magyar Köztársaság területén állandó lakóhellyel rendelkező egyéb magánszemélyek adókedvezménye pedig lakás esetében 50 %, nem lakás céljára szolgáló építmények esetében 30 %. Az indítványozó szerint ez sérti az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében meghatározott hátrányos megkülönböztetés tilalmát.

Az Alkotmánybíróság számos döntésében – elvi jelleggel a 670/B/1997. AB határozatban – mutatott rá arra, hogy a helyi önkormányzat kizárólag törvény keretei között rendelkezik döntési szabadsággal a helyi adópolitika kialakításában. E döntés azt is hangsúlyozta, hogy „a helyi adók körében az adómentességek és adókedvezmények megállapításának a joga a helyi önkormányzat adómegállapítási jogának egyik részjogosítványa.”

A jogalanyok közötti megkülönböztetést az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata alapján akkor ítélte alkotmányellenesnek, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett megkülönböztetést az azonos szabályozási kör alá vont jogalanyok között.

Az Alkotmánybíróság fenti indítványt nem tartotta megalapozottnak, megállapította, hogy az Ör. kifogásolt rendelkezései ***nem tesznek különbséget az azonos szabályozási kör alá vont jogalanyok között.*** Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben kialakított álláspontja szerint nem alkotmányértő, ha az önkormányzat mentesíti az építményadó alól azokat, akik az ingatlan állandó bejelentéssel ténylegesen használják (722/B/1996., 296/B/1999., 441/B/2005. AB határozatok).

A helyi adópolitika kialakítása során megalkotott Ör. vizsgált rendelkezései nem sértik sem a Htv. előírásait, sem az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdését, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

313/B/2006. AB határozat

Az alábbi már hatályon kívül helyezett Ör. szabályozását bírói indítványra vizsgálta az Alkotmánybíróság:

4. § *Mentes az adó alól:*

(...)

e) az állattartást szolgáló épület, valamint az ehhez kapcsolódó raktárak, tárolók, továbbá a növénytermesztéshez kapcsolódó tároló épületek (pl.: műtrágyatárolók, magtárak, borospincék, stb.),”

Az indítványozó bíró álláspontja szerint fenti szabályozás ellentétes Htv. 7. § e) pontjával, ezért sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiság elvét, illetőleg a 44/A. § (2) bekezdésének azon rendelkezését, mely szerint az önkormányzat rendelete nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabállyal.

A Htv. szabályai szerint a helyi önkormányzat széleskörű döntési szabadsággal rendelkezik a helyi adók szabályozása során. Adómegállapítási jogkörének egyik részjogosítványa az adómentességek és adókedvezmények megállapításának joga. A Htv. 6. § d) pontja felhatalmazza az önkormányzatot arra, hogy a törvényben megállapított mentességeket, kedvezményeket további mentésekkel, kedvezményekkel bővítse.

A Htv. 13. § h) pontja értelmében mentes az építményadó alól az ingatlan-nyilvántartási állapot szerint állattartásra, vagy növénytermesztésre szolgáló épület, vagy az állattartáshoz, növénytermesztéshez kapcsolódó tároló épület (pl.: istálló, üvegház, terménytároló, magtár, műtrágyatároló, stb.) akkor, ha az épületet az adóalany rendeltetészerűen állattartási, illetőleg növénytermesztési tevékenységéhez kapcsolódóan használja.

Az Ör. vitatott szabálya ***azonos tárgykörben, de a Htv.-től eltérő, kedvezőbb feltételekkel állapított meg adómentességet.*** Az adómentességhez egyrészt nem kívánta meg, hogy az épületek mezőgazdasági rendeltetését az ingatlan-nyilvántartás tartalmazza, másrészt nem

szabta az adómentesség feltételül azt, hogy az épületet az adóalany a saját állattartási és növénytermesztési tevékenységéhez kapcsolódóan használja.

A képviselő-testület az adómentességet a Htv. 6. § d) pontjában szabályozott felhatalmazással élve állapította meg, a Htv. 13. § h) pontjában meghatározott adómentességhez képest bővítette a mezőgazdasági rendeltetésű épületekkel kapcsolatos adómentesség körét.

Az Ör. az adómentességnek ezt, a Htv. szabályához képest kiszélesített tényállását differenciálás nélkül úgy határozta meg, hogy az adómentesség kiterjed minden, az Ör. 4. § e) pontjában meghatározott épület tulajdonosának adófizetési kötelezettségére, beleértve a vállalkozókat is.

Az Ör. vitatott szabálya ezzel ellentétessé vált a Htv. 7. § e) pontjával, mely szerint az önkormányzat adómegállapítási jogát korlátozza az, hogy a vállalkozó üzleti célt szolgáló épülete, épületrésze utáni építményadó, telke utáni telekadó, továbbá a vállalkozók kommunális adója és a helyi iparüzési adó megállapítása során – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a 6. § d) pontja nem alkalmazható. A Htv. az építményadó tekintetében ettől eltérő rendelkezést nem tartalmaz.

A vállalkozó üzleti célt szolgáló épülete, épületrésze tekintetében tehát az önkormányzatnak nincs felhatalmazása arra, hogy a Htv.-ben meghatározott mentességen, illetőleg kedvezményeken túl adómentességet állapítson meg rendeletében. Ezen épületek tekintetében a Htv. csak arra ad felhatalmazást, hogy az önkormányzat – építményadó alapjának alapterület szerinti megállapítása esetén – az adótárgy fajtája, illetőleg a településen belüli földrajzi elhelyezkedése alapján az adó mértékét differenciáltan állapítsa meg.

E rendelkezéseket figyelembe véve megállapítható, hogy az Ör. 4. § e) pontja a Htv.-nek az önkormányzat adómegállapítási jogát korlátozó rendelkezésébe ütközött amiatt, mert a Htv. 6. § d) pontjában szabályozott felhatalmazás alapján **megállapított adómentességet úgy szabályozta, hogy annak hatálya kiterjedt a vállalkozók üzleti célt szolgáló épületeire is.**

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a rendelkezés megalkotása során a **képviselő-testület túllépte adómegállapítási jogkörének törvényi kereteit, amit a Htv. szabályoz.**

3. Településrendezés

43/2006. (X. 5.) AB határozat

Az indítványozó beadvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz, mert véleménye szerint őt és több más magyar állampolgárt sérelem ért azáltal, hogy az ingatlanára a települési önkormányzatot megillető elővásárlási jogot jegyezték be. Több oldalról is támadta az erre lehetőséget biztosító Étv. 25. §-át, illetve az önkormányzati rendeletet (a továbbiakban: Ör.), melynek alkotmányellenessége az Étv. alkotmányellenességéből következik.

1. Véleménye szerint az Étv. 25. §-a sérti **a tulajdonhoz való jogot.**

Az indítvány ebben a részében megalapozatlan.

Az elővásárlási jog nem jár a tulajdonjog elvonásával. Csak annyit jelent, hogy ha a tulajdonos el akarja adni a tulajdon tárgyát, akkor nem arra a személyre ruházhatja át a jogot, akivel egyébként megegyezne, hanem – a kapott ajánlattal azonos feltételekkel – az elővásárlásra jogosultnak. A tulajdonjog rendelkezési jogának, illetve a szerződési szabadság

korlátozásáról van tehát szó, amelyet nyomós közérdekek, a településrendezési célok indokolnak. Ezek a célok a korlátozást szükségessé teszik, a korlátozás pedig csekély jelentőségű, nem aránytalan.

2. Az indítványozó nézete szerint az Étv. 25. §-a sérti az Alkotmány 2. §-ának (1) bekezdésében foglalt **jogállamiság elvét** is, mert nem szabályozza megnyugtatóan azon ingatlanok körét, amelyekre bejegyezhető az elővásárlási jog.

Az indítvány ebben a részében is megalapozatlan.

A jogállam elvét értelmezve az Alkotmánybíróság kimondta, hogy ezen elv tartalmának lényeges része a jogbiztonság. Ez pedig többek között világos és egyértelmű jogszabályokat jelent. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azonban a jogszabály világossága nem jelenti azt, hogy minden konkrét esetre szóló meghatározások szerepelnek a jogi rendelkezésekben. Jelen esetben az önkormányzati rendeletek jelölik meg tételesen azokat az ingatlanokat, amelyekre az önkormányzat elővásárlási joga fennáll.

3. Az indítványozó azon az alapon is támadta az Étv. 25. §-át, mert az nem biztosítja a **jogorvoslat lehetőségét**.

Az indítvány ebben a részében megalapozott.

Az Alkotmánybíróság egy korábbi döntésével kimondta, hogy alkotmányellenes az a szabályozás, amely „az ingatlantulajdont korlátozó egyedi döntések rendeleti formában való megjelentetésével gyakorlatilag kizárja a fellebbezés és a bírósági felülvizsgálat benyújtásának a lehetőségét, és ezáltal sérti a tulajdonvédelemre is garanciát nyújtó jogorvoslat lehetőségét” (6/1994. (II. 18.) AB határozat).

Az Étv. 25. § (2) bekezdése alapján nem kerül sor olyan közigazgatási határozat meghozatalára, amellyel szemben jogorvoslattal lehetne élni, hanem a települési önkormányzat rendelete határozza meg, melyek azok a telkek, amelyekre a megjelölt településrendezési cél megvalósítására elővásárlási jog keletkezik. Ez a megoldás sérti az Alkotmány 57. § (5) bekezdését. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította az Étv. 25. § (2) bekezdésének és az ennek alapján megalkotott Ör-nek az alkotmányellenességét.

1187/B/2005. AB határozat

Az indítványozó a község helyi építési szabályzatáról (HÉSZ) alkotott önkormányzati rendelettel jóváhagyott szabályozási terv azon előírásának alkotmányellenességét állította, amely „Zöldterület, közpark” övezetbe sorolt egy ingatlant. Ez ugyanis azt eredményezi, hogy a területen nem lehet építkezni. Álláspontja szerint az ingatlan közparkká nyilvánítása a település zöldfelületeinek biztosítása érdekében nem szükséges, a közparkká nyilvánítással elrendelt tulajdoni korlátozás indokolatlan és aránytalan.

A HÉSZ által elrendelt korlátozás nem felel meg az „értékgarancia” követelményének sem, mert az önkormányzat nem állapított meg kártalanítást, holott az ingatlan értéke csökkent, ugyanakkor a fenntartás terhei növekedtek.

Az indítvány nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróság már a 13/1998. (IV. 30.) AB határozatában kifejtette, hogy földtulajdonjogából fakadóan senkinek sincs alanyi joga arra, hogy a tulajdonában álló

földterületen építkezzen, illetve ingatlantulajdonosok is csak az építési jogszabályok előírásainak megfelelően gyakorolhatják e jogukat.

Az Alkotmánybíróság a korábbi határozataiban rámutatott arra is, hogy nem tekinthető a tulajdonhoz való jog korlátozásának az, ha a jogszabály olyan területre ír elő az ingatlan beépítésének tilalmát eredményező szabályokat, amelyek a jog korábbi szabályai alapján sem voltak beépíthetők.

Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapítást nyert, hogy az ingatlan az indítványozó tulajdonszerzésekor hatályos település rendezési terv alapján sem volt beépíthető. Az SZT az ingatlan korábbi közcélú véderdő rendeltetését változtatta meg akkor, amikor „közpark” övezetbe sorolta át. **Az SZT vitatott rendelkezése tehát nem vonta el a tulajdonos építéshez való jogát, és nem is korlátozta azt, mert a tulajdonos ezt megelőzően sem rendelkezett építési jogosultsággal.**

97/B/2003. AB határozat

Az indítványozó az önkormányzat az épített és természeti környezet értékeinek helyi védelméről szóló rendeletének azon rendelkezéseit támadta, melyek szerint a helyi területi védelem alatt álló területen új építmény nem létesíthető, az utcai kerítésen új kapu nem létesíthető, továbbá egyes védett ingatlanokon a burkolt felület nem növelhető és a védett területen belül a terepszint nem változtatható meg, így pl. nem építhető süllyesztett garázs.

Az indítványozó szerint a rendelet kifogásolt rendelkezései a rendelet céljával arányban nem álló mértékben korlátozzák a tulajdonhoz való jogot.

Az indítvány nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróságnak a két alkotmányosan védett érdeket kellett egymással szemben értékelnie és mérlegelnie. Az Alkotmány alapján az ingatlan tulajdonosának alkotmányosan védett (egyéni) érdeke a tulajdonhoz való jogának a biztosítása, de ugyanígy alkotmányos védelem alatt álló (köz) érdek az épített környezet (és ennek részeként az építészeti örökség) helyi védelme is.

Az Alkotmánybíróság itt is utal a 13/1998. (IV. 30.) AB határozat indoklására, valamint más korábbi határozataira is: „Az alapjogként védett tulajdon tartalmát a mindenkori (alkotmányos) közjogi és magánjogi korlátokkal együtt kell érteni.”

Arra is rámutatott, hogy a korlátozás nem alkotmányellenes, ha elkerülhetetlen, tehát ha arra kényszerítő okból kerül sor, továbbá, ha a korlátozás az azzal elérni kívánt célhoz képest nem aránytalan. (7/1991. (II. 28.) és 11/1993. (II. 27.) AB határozatok)

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a helyi területi védelem alatt álló lakóterület jellegzetes szerkezetének, meglévő városképi jellegének, egységes építészeti képének, az itt található épületek, építmények eredeti formájának, építészeti megoldásainak, valamint eredeti kerítés- és kapuformáinak a **megőrzése olyan alkotmányos oltalom alatt álló közérdek, amely a jelen ügyben az indítványozó ingatlantulajdonos egyéni érdekeivel szemben nagyobb súllyal mérlegelendő.** Továbbá ezen értékek megőrzéséhez, biztosításához **elengedhetetlenül szükségesek a rendelet tilalmi.**

4. Állattartás

451/B/2005. AB határozat

Az indítványozó egy Ör-t több szempontból ellentétesnek tartott az Alkotmányban foglalt egészséges környezethez, testi és lelki egészséghez, jogbiztonsághoz és emberi méltósághoz való jogokkal, mert a szomszédos ingatlan tulajdonosa a rendelet alapján tarthatott két sportlovat családi háza udvarán.

Az Alkotmánybíróság megállapítása, hogy az Ör. azon rendelkezése, mely kiveszi a rendelet hatálya alól a sport célból kiképzett állatokat, önmagában nincs alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben az Alkotmány 18. § és 70/D. §-ában foglalt egészséges környezethez, illetve testi és lelki egészséghez fűződő jogokkal. Itt a jogszabály alkotója csupán arról rendelkezik, hogy ezen állatok tartására az Ör. rendelkezései nem alkalmazandóak.

Az Alkotmánybíróság **451/B/2005. AB határozatában** megállapította, hogy az Ör. rendelkezése egyértelmű, és **nem ellentétes magasabb szintű jogszabállyal**. Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény és végrehajtási rendeletei, valamint az állategészségügyről szóló 2005. évi CLXXVI. törvény és végrehajtási rendeletei, illetve más magasabb szintű jogszabály **nem kívánják meg, hogy az önkormányzat a sportcélra tartott állatok tartását szabályozza, illetve hogy azt a mezőgazdasági haszonállatokkal azonos jogszabályban és egyformán tegye**. A mezőgazdasági haszonállatokat és a sportcélra tartott állatokat a magasabb szintű jogszabályok is külön kategóriaként kezelik.

Az Alkotmányban foglalt jogbiztonság elvéből más módon sem következik olyan jogalkotói kötelezettség, hogy a sport célra nevelt állatokra vonatkozó szabályokat a más állatok tartására vonatkozókkal egy jogszabályban állapítsa meg a jogalkotó.

9/2006. (II. 22.), 77/2006. (XII. 20.) AB határozatok (hatáskör szabályozása)

Indítványozó szerint alkotmányellenes, hogy az Ör. a jegyzőre ruházta az állattartási ügyekben való hatósági jogkört.

Az Alkotmánybíróság 9/2006. (II. 22.) AB határozata szerint a vizsgált Ör. rendelkezése az Ötv. 9. § (3) bekezdésével ellentétesen, és így az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sértő módon adott önkormányzati hatósági jogkört a jegyzőnek.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az önkormányzat dönthet úgy, hogy a lakosság békés együttélése és a későbbi jogviták elkerülése érdekében szabályozza az állattartás helyi kérdéseit. Az önkormányzati rendelet rendelkezésében felsorolt állatok tartásának engedélyezése önkormányzati hatósági ügy, amelyre az Ötv. 9. §-ában foglaltak az irányadók. Az Ötv. 9. § (3) bekezdése értelmében azonban csak önkormányzati hatósági jogkör tekintetében van jogkör-átruházási joga a képviselő-testületnek az ott meghatározott szervekre, eszerint a polgármesterre, a bizottságra és a részönkormányzat képviselő-testületére, kisebbségi önkormányzat testületére, törvényben meghatározottak szerint társulására.

A jegyzőre csak törvény, vagy kormányrendelet telepíthet kizárólag államigazgatási (és nem önkormányzati) hatósági jogkört **[Ötv. 7. § (1) bekezdés; valamint Alkotmány 44/B. § (3)**

bekezdés]. A jegyzőre az önkormányzat képviselő-testülete tehát nem ruházhat önkormányzati hatósági jogkört.

Másik indítványozó által kifogásolt rendelkezés szerint „*a jegyző meghatározott feltételek fennállása esetén megtilthatja a kutya tartását.*”

77/2006. (XII. 20.) AB határozatában az Alkotmánybíróság **a hatáskör telepítés szabályairól a következőket állapította meg.** Korábbi határozataiban többször foglalkozott a jegyző állattartással kapcsolatos hatásköreivel. A jegyző az állattartás megszüntetésére (megtiltására) az állatok védelmével, valamint az állatok nyilvántartásával kapcsolatos egyes feladat- és hatásköreiről szóló 245/1998. (XII. 31.) Korm. rendelet (továbbiakban: Kr.) 7. § (1) bekezdése alapján bizonyos körben jogosult. E hatásköre gyakorlására akkor kerül sor, ha az állatot az állatvédelemre, valamint az állattartásra vonatkozó szabályok megsértésével tartják.

A vizsgált Ör.-ben a képviselő-testület **a Kr. 7. § (1) és a Ptk. 191. §-ban foglalt jegyzői hatáskörön felül egy „új” hatáskört állapított meg, aminek a gyakorlására a jegyzőt ruházta fel, ezt alkotmányellenesen tette.**

Ugyanezen Ör. rendelkezése a polgármester hatáskörét úgy állapította meg, hogy a „A rendeletben szabályozott kérdésekben a polgármester rendelkezik hatáskörrel”. Az AB határozat kiemeli, hogy az Ötv. 9. § (3) bekezdése szerint az önkormányzat képviselő-testülete „*egyres hatásköreit*” ruházhatja át – többek között – a polgármesterre.

A képviselő-testület „generális” jellegű hatáskör-átruházása ellentétes az Ötv. 9. § (3) bekezdésével és végső soron sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését. A hatáskör-átruházásnak mindig konkrét, egyértelműen meghatározható hatáskörökre kell történnie.

9/2006. (II. 22.), 79/2006. (XII. 20.) AB határozatok (tulajdonhoz való jog)

Az Ör. alábbi rendelkezésének vizsgálatát kérő indítványozó szerint az Ör. „nem vette figyelembe” a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 98., 100. és 115. §-ban foglaltakat.

„13. § (1) Többlakásos épületben a nagytestű vagy támadó természetű eb tartása tilos! Ezen épületek előterében, lépcsőházában, udvarán, közös használatú helyiségeiben, pincéiben, bármely eb tartása tilos.”

Az Alkotmánybíróság több határozatában kifejtette – először a 7/1991. (II. 28.) AB határozatban –, hogy a tulajdonhoz való jog – az állandó gyakorlata alapján – alapvető jog, amely azonban nem korlátlan. A tulajdonosnak joga gyakorlása során tekintettel kell lennie mások jogaira és jogos érdekére. A tulajdonhoz való jog tehát korlátozható, a korlátozás azonban akkor alkotmányos, ha az másik jog védelme vagy érvényesülése, illetve valamely alkotmányos cél érdekében történik, mely más módon nem érhető el, továbbá ha a korlátozás arányban áll az elérni kívánt cél fontosságával. A tulajdonjog tartalmát és védelmét a Ptk. X. fejezete szabályozza részletesen, e rendelkezések keretét adnak azoknak az egyéb jogszabályoknak is, melyek a közérdek vagy jogos magánérdek érvényesülését a tulajdon szabadságával szemben lehetővé teszik. (285/B/1994. AB határozat)

„A helyi önkormányzatnak a köz érdekében jogában áll korlátozni a tulajdonhoz (lakáshasználathoz) való jogot, a lakók közötti jogviták megelőzése érdekében. Mint azt az Alkotmánybíróság korábbi, az állattartás egyes szabályaival foglalkozó határozatában

kifejtette: a helyi önkormányzat a helyi lakóközösség együttélésének védelme érdekében jogosult önkormányzati rendeletet alkotni – a magasabb szintű jogszabályok keretei között.” (23/2000. (VI. 28.) AB határozat)

Az Alkotmánybíróság a fent idézett határozataiból is következően **9/2006. (II. 22.) AB** határozatában megállapította, hogy a **Ptk. birtok, illetve tulajdonvédelem egyes kérdéseit rendező 98., 100., 115. § rendelkezései nem zárják ki, hogy az önkormányzat képviselő-testülete az állattartás helyi szabályait rendeletben állapítsa meg.**

Az állattartás szabályainak megalkotásakor olyan szabályokat alkothat a képviselő-testület, amelyek mind az önkormányzati, mind a nem önkormányzati ingatlanokra (társasházi lakásokra, vagy akár családi házakra) is kiterjednek.

Az Alkotmánybíróság ugyanezen határozatában megállapította, hogy a társasházi közösség házirend alkotási joga nem korlátozza a képviselő-testület jogalkotási hatáskörét az állattartás szabályozását illetően.

Indítványozó szerint a következő Ör. szabályozás sérti az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogot, ugyanis aránytalanul korlátozza a lakáshasználathoz való jogot:

„12. § (2) Ebtartás a város belterületén az alábbi feltétellel megengedett:

[...]

b) Többlakásos épület (tömbház, társasház, sorház stb.) lakásaiban az ebtartó lakása alatti, feletti, továbbá közös falakkal határolt lakások lakóinak, valamint társbérlet és bérlőtársi jogviszony fennállása esetén valamennyi társbérelő, illetve bérlőtárs teljes körű hozzájárulásával csak egy eb tartható. Teljes körű hozzájárulás hiányában ebet tartani tilos.”

Fenti rendelkezés **alkotmányellenességét állapította meg a 79/2006. (XII. 20.) AB** határozatával az Alkotmánybíróság, mivel a rendelkezés sérti az Alkotmány tulajdonhoz való jogról rendelkező 13. § (1) bekezdését.

Az alkotmánybíróság korábbi határozataira is tekintettel megállapította, **hogy túl széles körben vonta meg a hozzájárulásra jogosultak körét a képviselő-testület.**

A helyi önkormányzatnak **a köz érdekében jogában áll korlátozni a tulajdonhoz (lakáshasználathoz) való jogot**, a lakók közötti jogviták megelőzése érdekében. Ennek során arra kell ügyelnie, hogy **a tulajdoni korlátozás ne legyen aránytalan** (23/2000. (VI. 28.) AB határozat).

Egy korábbi alkotmánybírósági döntés (772/B/1997. AB határozat) alapján a tulajdonhoz (lakáshasználathoz) való jogot nemcsak a széles körű előzetes hozzájárulás sértheti, hanem az is, ha az ebtartáshoz minden esetben hozzájárulást ír elő a helyi önkormányzat. A helyi önkormányzat a helyi érdekű közügyek szabályozása során köteles a helyi viszonyoknak megfelelően differenciáltan szabályozni az életviszonyokat.

77/2006. (XII. 20.) AB határozat

Az Ör. rendelkezései alkotmányellenességének megállapítását kérte az indítványozó, arra hivatkozva, hogy

- az ebtartó számára nem kiszámítható, pontosan mely magatartások esetén számíthat az állattartás korlátozására, illetve megtiltására,

- nem határozta meg egyértelműen a szabályozás, hogy milyen zavarás esetén és milyen mértékben tiltható meg a macskák tartása,
- nem derül ki a norma szövegből, hogy az állattartó pontosan milyen magatartása (tanúsítása vagy elmulasztása) esetén számolhat és pontosan milyen szankciókkal (milyen cselekmények végzésére, türésére, abbahagyására kötelezhető).

A szabályozás jogbizonytalanságot eredményez az állattartók számára az indítványozó szerint, ezért sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését.

A „rendeletben foglaltak megsértése”, illetve „az előző bekezdésekben foglaltak megszegése” nem tekinthető konkrét jogellenes magatartás-meghatározásnak, „feltéve, hogy a környezetét nem zavarja” megfogalmazás, ugyancsak nem felel meg a normavilágosság követelményének, nem egyértelmű, hogy pontosan milyen feltételek esetén, milyen mértékben korlátoz a rendelkezés.

Az ilyen szabályozási mód, miután a norma címzettjei számára nem egyértelműen szabályozott – sérti az Alkotmány jogbiztonságot is magában foglaló jogállamiság követelményét megfogalmazó 2. § (1) bekezdését.

77/2006. (XII. 20.) AB határozat

Indítványozó álláspontja szerint az Ör. alábbi rendelkezése alkotmányellenes, mivel ellentétes az Állat-egészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997. (V. 28.) FM rendelet (továbbiakban: Áesz.) 212-216. §-ival, továbbá az Ötv. 16. §-ával, mely szerint a képviselő-testület csak a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására jogosult önkormányzati rendeletet alkotni. Mindezek miatt a rendelkezés ellentétes az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével.

„6. § (4) Közterületen történő tartózkodás esetén az oltást igazoló műanyag lapocskát az eb nyakörvére erősítve kell tartani, és azt szükség esetén (az ellenőrzésre jogosult, illetve megharapott személy részére) fel kell mutatni.”

Az Alkotmánybíróság 77/2006. (XII. 20.) AB határozatában fenti szabályozással kapcsolatban megállapította, hogy az önkormányzat az oltás tényének igazolására egy újabb eszközt állapított meg. Az oltás tényének igazolása azonban nem vonható az önkormányzati hatósági ügyek körébe, mivel azt magasabb szintű jogszabály (az Áesz. 212-216. §) kizárólagos szabályozási körbe vonta és államigazgatási hatósági ügyként szabályozta.

A védőoltás, valamint annak igazolása és nyilvántartása államigazgatási hatósági ügy, azt az arra feljogosított szervek államigazgatási hatósági jogkörben végzik

Az önkormányzat tehát ezáltal olyan kérdéskörben alkotott szabályt, amelyre nem volt felhatalmazása, s amely nem tekinthető a magasabb szintű jogszabályhoz képest kiegészítő jellegű normaalkotásnak sem, mivel nem helyi közügy tekintetében, hanem államigazgatási hatósági ügy körében szabályozott.

Ugyanebben az AB határozatban az Ör. kifogásolt rendelkezése kizárja a kártalanítás fizetését állatleölés alkalmazása esetére, amikor arra a tulajdonos az Áesz. szabályai szerint jogosult lenne.

„9. § (3) A védőoltás alól elvont ebet, valamint az emberre egészségügyi szempontból veszélyes, valamint az állatállomány egészségét veszélyeztető beteg vagy betegségre gyanús ebet kártalanítás nélkül ki kell irtani.”

Az Alkotmánybíróság döntése, hogy magasabb szintű jogszabállyal ellentétes a szabályozás. Nem tekinthető országos szintű szabályozáshoz képest kiegészítő jellegű rendelkezésnek sem, mivel az állatleölés és az ezzel járó kártalanítás tekintetében a képviselő-testület külön rendelkezése hiányában is az állategészségügyről szóló 1995. évi CLXXVI. törvény rendelkezései az irányadóak.

Az Alkotmánybíróság nem találta magasabb szintű jogszabállyal ellentétesnek a következő indítvánnyal támadott Ör.-rendelkezéseket:

- **Az ebtenyészet létesítésének engedélyhez kötését**

Magasabb szintű jogszabályok nem zárják ki a helyi önkormányzat szabályozási jogosultságát, és az ebtenyészet létesítésének engedélyhez kötését.

- **Kiadott engedély visszavonásig érvényes meghatározást**

Nagyobb számú kutya tartására kiadott engedély visszavonásig érvényes. Miután nem jogi hibában szenvedő döntésről van szó, más kérdéskört szabályoz az Ör., nem ellentétes a közigazgatási hatósági eljárás szabályairól szóló törvény visszavonásra vonatkozó rendelkezéseivel.

87/B/2003. AB határozat

Az indítványozók szerint az Ör. rendelkezése, amely tartalmazza azon ingatlanok felsorolását, ahol korlátozzák az állattartást, indokolatlan különbséget tesz az azonos utcában lakók között, ezáltal sérti az Alkotmány 70/A. §-ában garantált egyenlőség elvét. Az indítványozók azt sérelmezték, hogy a megkülönböztetés a tulajdonosok között önkényes, azaz annak nincs ésszerű indoka.

Az állattartásra vonatkozó korlátozás indoka a rendelet elfogadásáról szóló jegyzőkönyv tanúsága szerint, hogy a megjelölt telkek „kertje mögött nincs utca, [...] ott ismét ház van”.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az önkormányzati rendeletben alkalmazott különbségtétel a tulajdonosok jogainak korlátozása terén nem önkényes, annak ésszerű indoka van. A támadott rendelkezés alkotmányellenességét az Alkotmány 70/A. §-a alapján nem állapította meg az Alkotmánybíróság,

5. Hulladékgazdálkodás

60/2006. (XI. 9.) AB határozat

Bodony község hulladékrendelete a szemétszállítást *kéthetenkénti* gyakorisággal határozta meg. Az indítványozó szerint ez a rendelkezés ellentétes a települési szilárd és folyékony hulladékkal kapcsolatos közegészségügyi követelményekről szóló 16/2002. (IV. 10.) EüM rendelettel, amely szerint a bomló szerves anyagot tartalmazó hulladékot *nagyvárosias és kisvárosias területen hetente legalább kétszer, egyéb lakóterületen hetente legalább egyszer* el kell szállítani.

Az Alkotmánybíróság szerint **az indítvány megalapozott, ezért a rendelet kifogásolt rendelkezéseit megsemmisítette.**

A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (a továbbiakban Hgt.) ugyan a települési önkormányzatok feladatává teszi a hulladékkezelési közszolgáltatás megszervezését, a képviselő-testületnek azonban ebben az esetben is figyelemmel kell lennie a magasabb szintű jogszabályokra, így a települési szilárd és folyékony hulladékkal kapcsolatos közegészségügyi követelményekről szóló 16/2002. (IV. 10.) EüM rendeletre is.

Az Alkotmánybíróság a **48/B/2003., a 489/B/2002., a 436/B/2003. számú határozataiban** a hulladékkezelési közszolgáltatási díjfizetéssel kapcsolatban a következő megállapításokat tette.

1. A Hgt. szerint a hulladékkezelés megszervezése és fenntartása a helyi önkormányzatok feladata. A hulladékkezelési közszolgáltatás ellátásának rendjét és módját, az ingatlantulajdonosokat terhelő díjakat, a díjfizetés rendjét és az esetleges kedvezményeket az önkormányzat rendeletében határozza meg.

A hulladékkezelési közszolgáltatási díjfizetés részletes szakmai szabályairól a 242/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban Korm. rendelet) rendelkezik. A Korm. rendelet 7. §-a szerint a hulladékkezelési közszolgáltatási díjakat un. egységnyi díjtételek alapulvételével kell meghatározni. Az egységnyi díjtétel pedig nem más, mint *a gyűjtőedényzet egyszeri ürítési díja, vagy az elszállításra átvett hulladék tömeg vagy térfogat alapján számított díja.*

2. Nem életszerű, hogy az ingatlan tulajdonosa az ingatlan használata során egyáltalán nem bocsát ki hulladékot, ezért a legkisebb méretű gyűjtőedény kötelező igénybevételének előírása, és ennek alapján a közszolgáltatási díj fizetése a szolgáltatás és ellenszolgáltatás elvének sérelmét nem idézi elő.

3. Az esetenként előforduló „üres” vagy „félíg üres” gyűjtőedény alapján kifizetett közszolgáltatási díj a szolgáltatás és ellenszolgáltatás aránytalanságát nem vonja maga után.

21/B/2005. AB határozat

Az indítványozó szerint Újfehértó város hulladékrendelete sérti a Ptk.-nak a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűségéről szóló 201. §-át, mert az alkalmazott közszolgáltatási díjak aránytalanul magasak egyrészt a környező településeken alkalmazott díjakhoz, másrészt a szolgáltatás indokolt költségeihez képest.

Az indítványozó hivatkozott egyrészt, a Korm. rendelet 6. § (1) bekezdés a) pontjára, amely szerint a hulladékkezelési közszolgáltatási díjat úgy kell meghatározni, hogy a tartós működéshez szükséges nyereség fedezetének, illetve az indokolt költségek és ráfordítások megtérítésének biztosítására alkalmas legyen, másrészt a Hgt. 25. § (3) bekezdésére, amely szerint a hulladékkezelési közszolgáltatási díjat meghatározó önkormányzati rendelet elfogadását megelőzően részletes költségelemzést kell készíteni.

Az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította. Az indokolás szerint a jogszabályok előkészítése során végzett számítások megalapozottságának vizsgálata nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.

939/B/2005. AB határozat

Gödöllő város hulladékrendelete a hulladékszállítás egységnyi díját háztartásonként, lakásonként és nem az ott lakó személyek számát alapul véve állapítják meg. Az indítványozó szerint a rendelet hátrányosan érinti az egyedül élőket.

Az Alkotmánybíróság szerint **éppen az sértené a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűségének elvét**, és ezáltal az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését, **ha a helyi rendelet a szeméttároló edények ürítésének díját kizárólag a lakásban élő személyek számához kötné**, és ezáltal megfosztaná a közszolgáltatást igénybe vevőket attól, hogy a tényleges szemétkibocsátás mértékéhez igazodva fizessenek közszolgáltatási díjat.

142/B/2003. AB határozat

Az indítványozó szerint Pápa város közterület rendelete azért alkotmányellenes, mert egyrészt a közterület rendben tartására, vagyis közmunkára kötelez, másrészt az elvégzett munkáért nem fizet munkabért.

Az Alkotmánybíróság a határozat indokolásában kifejtette, hogy **nem minősül alkotmányellenesnek az állampolgárok kötelezése a közterületnek minősülő útfelületek, zöldsávok árkok tisztántartására**. Úgy ítélte meg, hogy a megtámadott rendelkezések nem hozhatók alkotmányos összefüggésbe a munkához való joggal, ugyanis a tulajdonos nem köteles személyesen teljesíteni tisztántartási kötelezettségét.

786/B/2006. AB határozat

Nem ütközik magasabb szintű jogszabályba a helyi hulladékrendelet azon szabályozása, amely csak a szociálisan rászorulóknak számára teszi lehetővé a kisebb űrméretű – 120 helyett 80 literes – gyűjtőedény használatát.

6. Vízdíj

26/2006. (VI. 15.) AB határozat

Az indítványozó sérelmezte, hogy egy önkormányzati rendelet a vízdíjon felül un. „rendelkezési díjat” állapított meg. Arra hivatkozott, hogy a helyi önkormányzat az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban Ártv.) alapján jogosult ugyan a vízdíjat meghatározni, de a törvény nem tesz lehetővé számára a fogyasztás nélkül történő fizetési kötelezettség megállapítását.

Az Alkotmánybíróság szerint az indítvány megalapozott.

Az Ártv. az önkormányzatok számára ugyan mérlegelési jogot biztosít a hatósági áras vízdíj megállapítására, de ezen felhatalmazás kereteit „szűken kell értelmezni”. Az Ártv.-nek a díjakra vonatkozó rendelkezése ugyanakkor csak a nyújtott szolgáltatás díját említi, és nem tesz említést rendelkezésre állási díj kötelező megfizetéséről.

35/2006. (VII. 13.) AB határozat

Nagykovácsi község kifogásolt rendelete az önkormányzat közművesítési beruházásának teljes költségét az érintett ingatlanok tulajdonosaira hárította, amit egy összegben kellett megfizetni a rendeletben meghatározott határidő alatt.

Az indítványozó szerint a csatorna az Étv. fogalom meghatározása szerint sajátos építményfajtának minősül, amelyre az Étv. 1. § (2) bekezdése szerint az Étv.-t a rá vonatkozó külön speciális törvényekkel, kormányrendeletekkel együtt kell alkalmazni.

Az indítványozó kifogásolta, hogy a rendelet nem ad lehetőséget részletfizetésre; megsérti az esélyegyenlőséget, mivel a település többi részén a csatorna állami, illetve önkormányzati támogatással lett kialakítva; továbbá, hogy vízközmű esetén nem a képviselő-testület, hanem a jegyző vehet ki költségeket az érintetteknek.

Az Alkotmánybíróság a rendelet kifogásolt rendelkezéseit megsemmisítette.

Az indokolás szerint a csatorna sajátos építményfajtának minősül, amelyre az Étv.-t a rá vonatkozó külön speciális törvényekkel, kormányrendeletekkel együtt kell alkalmazni. Az önkormányzat azonban figyelmen kívül hagyta a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban Vt.) rendelkezéseit.

A Vt. 8. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a vízi létesítmények létesítésének költségeit *érdekeltségük arányában* a jegyző veti ki az érdekelteknek. A közcélú érdekeltségi hozzájárulással kapcsolatos szabályokat a 160/1995. (XII. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban R.) tartalmazza. Az R. kimondja, hogy a közcélú érdekeltségi hozzájárulást évente kell megállapítani oly módon, hogy az fedezze a munkálatok költségeit.

Az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 10. §-a szerint az állampolgárok kötelezhetők arra, hogy befizetéseikkel hozzájáruljanak az államháztartás alrendszerének költségvetéséből ellátandó feladatokhoz. Fizetési kötelezettséget törvény vagy törvény felhatalmazása alapján önkormányzati rendelet írhat elő. Az a törvény, amelynek felhatalmazása alapján az önkormányzat fizetési kötelezettséget írhat elő, a **helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény, amely azonban nem teszi lehetővé, hogy az önkormányzat csatorna beruházáshoz hozzájárulásról rendelkezzen.**

7. Lakás

1074/B/2004., 1075/B/2004. AB határozatok

Nem ütközik magasabb szintű jogszabályba, sem a Ptk., sem a lakástörvény rendelkezéseibe az az önkormányzati szabályozás, amely **kizárja a bérleti szerződés megkötését azzal a személlyel, aki a bérlakással összefüggésben, a tulajdonos önkormányzat jogainak sérelmére jogellenes tevékenységet követ el, illetve jogellenes magatartást tanúsít.** Ilyen jogellenes magatartásnak minősülhet például az önkényes lakásfoglalás, vagy a jogcím nélküli lakáshasználat is. A lakástörvény nem tesz különbséget jóhiszemű, illetőleg rosszhiszemű lakáshasználat között, és ilyen különbségtételre az önkormányzatokat sem kötelezi.

8. Szociális rendelet

898/D/2003. AB határozat

Az indítványozó álláspontja szerint a helyi jogalkotó hatáskörét túllépve szabályozott úgy, hogy a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a

továbbiakban: Gyvt.) szerint normatív kedvezményben részesülő személyi kört kizárja az önkormányzati támogatásból. Az érintett rendelkezés lehetőséget ad továbbá a szubjektív jogalkalmazói döntésekre, ezáltal sérülhet a jogbiztonság elve, valamint a szociális biztonsághoz való jog, és a rendelkezés az alkotmányban szabályozott alapvető jog tekintetében tesz hátrányos megkülönböztetést az állampolgárok között.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy **az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.**

Az Alkotmánybíróság indokolása szerint az Ör. támadott szabályozása kiszámítható, egyértelmű rendelkezéseket tartalmaz, megfelel a jogbiztonság és normavilágosság elvének.

A Gyvt. 162. § (5) bekezdése alapján felhatalmazást kapott a nevelési-oktatási intézményt fenntartó helyi önkormányzat, hogy rendeletben határozza meg azokat a szabályokat, amelyek keretei között a nevelési-oktatási intézmény vezetője egyéni rászorultság alapján kedvezményt állapít meg a gyermekétkeztetés térítési díjának megfizetésére.

A Gyvt. 148. § (5) bekezdése normatív kedvezményt biztosít, melynek értelmében az ott meghatározott személyi kör részére az intézményi térítési díj vonatkozásában 50 %-os mértékű kedvezményt biztosít a törvényalkotó. A Gyvt. felhatalmazó szabálya – az intézményi térítési díjra vonatkozó kedvezmények érintetlenül hagyása mellett – a személyi térítési díjhoz kapcsolódó, egyéni rászorultságtól függő kedvezményes szabályok megalkotására adott felhatalmazást a helyi önkormányzatoknak.

A szabályozási koncepció kereteit a Gyvt. felhatalmazó szabálya állapította meg, amely az önkormányzati rendelet által alkalmazható csoportképzés alapjául az egyéni rászorultságot határozta meg. Az önkormányzat a felhatalmazás alapján élt a rendeletalkotási jogával. Mindez nem jelenti azt, hogy az intézményi térítési díj vonatkozásában a törvényalkotó által biztosított normatív kedvezmények érvényesülését a helyi szabályozás során – hátrányos megkülönböztetést okozva – kizárták volna.

A Gyvt. 148. §-a alapján az is megállapítható, hogy az önkormányzat által nyújtott támogatásból kizárt személyi kör az intézményi térítési díj vonatkozásában normatív kedvezményben részesül. **A helyi önkormányzat ugyanakkor nem köteles arra, hogy a törvényalkotó által támogatottakat ismételt kedvezményben részesítse.** Így ez utóbbiak nincsenek kizárva a gyermekétkeztetési támogatásból, csak a kedvezményt nem a helyi önkormányzattól, hanem törvény alapján kapják meg. Ezzel a szabályozással tehát a helyi önkormányzat – figyelemmel a törvényi szabályozásra is – éppen egyenlő feltételeket teremtett. Mindezekre tekintettel az Ör. kifogásolt rendelkezése nem alkotmányértő.

8/2006. (II. 22.) AB határozat

Az indítványozó megyei bíróság alkotmányellenesnek ítélte az előtte folyamatban lévő perben alkalmazandó, személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról szóló önkormányzati rendeletnek azt a rendelkezését, amely szerint az önkormányzat a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátási formák keretében, alapellátásként, biztosítja az étkeztetést, amely áll az idős, beteg és rászoruló emberek részére munkanapokon (hétfő-péntek) napi egyszeri ebéd biztosításából. Az indítvány a rendelkezés „munkanapokon (hétfő-péntek)” szövegrészt kifogásolta.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy **az indítvány megalapozott.**

Az Alkotmánybíróság indokolása szerint, az étkeztetés, mint személyes gondoskodást nyújtó ellátás önkormányzati szabályozása törvényi felhatalmazáson nyugszik. A Szocvtv. 56. § (1) bekezdése szerint a szociálisan rászorultak részére személyes gondoskodást nyújtó ellátást (a továbbiakban: személyes gondoskodás) az állam, valamint az önkormányzatok biztosítják.

A Szocvtv. 56. § (2) bekezdése értelmében a személyes gondoskodás magában foglalja a szociális alapszolgáltatásokat.

A Szocvtv. 57. § (1) bekezdés c) pontjának megfelelően az étkeztetés szociális alapszolgáltatásnak minősül. A Szocvtv. 86. § (1) bekezdés b) pontja szerint a települési önkormányzat köteles az étkeztetést biztosítani. A Szocvtv. 92. § (1) bekezdése alapján a helyi önkormányzat a személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról, többek között tehát az étkeztetésről, azok igénybevételéről, valamint a fizetendő térítési díjakról rendeletet alkot.

A Szocvtv. 62. § (1) bekezdése részletesen meghatározza az étkeztetést, mint szociális alapszolgáltatási formát, annak feltételeit. Eszerint az étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkeztetéséről kell gondoskodni, akik azt önmaguk, illetve eltartottjaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani. A Szocvtv. ezen rendelkezése az ellátottak napi egyszeri meleg étkeztetéséről való gondoskodást kötelezővé teszi.

A települési önkormányzat a mindennapi étkeztetésről való kötelezettségének nem tesz eleget, ha az étkeztetést csak munkanapokon biztosítja. Ezért az Ör. érintett rendelkezése – „munkanapokon (hétfő–péntek)” szövegrésze – ellentétes a Szocvtv. 62. § (1) bekezdésében, mint magasabb szintű jogszabályban foglaltakkal.

9. Egyéb

71/2006. (XII. 15.) AB határozat

Békéscsaba Megyei Jogú Város Közgyűlése költségvetési rendeletében szabályozta az egyéni képviselői alapok felbontását. A szabályozás célja az volt, hogy az egyéni képviselők az alap felhasználásával segítséget nyújtsanak a közérdekű, lakossági igényekhez igazodó kisebb feladatok megvalósításához.

Az Alkotmánybíróság szerint **a települési képviselők között – a megválasztásuk módjára tekintettel – nem tehető olyan különbség, amely szerint az egyéni képviselők rendelkeznek szabadon felhasználható alappal, míg a listás képviselők nem.**

67/2006. (XI. 29.) AB határozat

Az indítványozó sérelmezte, hogy a XIII. kerületi önkormányzat képviselő-testülete rendeletben szabályozta a Lehel téri piacon alkalmazandó bérleti díjakat.

Az Alkotmánybíróság szerint **az indítvány megalapozott.**

A piac területén található helyiségek a bírói gyakorlat szerint nem lakás céljára szolgáló helyiségnek minősülnek. A hatályos szabályozás értelmében **a piacon lévő helyiségek bérleti**

díja szabad áras szolgáltatásnak minősül, amelynek rendelettel történő meghatározására az önkormányzat nem rendelkezik hatáskörrel.

675/B/2005. AB határozat

Az indítványozó álláspontja szerint a főváros köztisztaságáról valamint a parlagfű elterjedésének visszaszorításáról szóló kerületi rendelet azon rendelkezései, melyek az ingatlannal érintkező közterületre vonatkozó takarítási, tisztántartási, gondozási, szemét- és gyommentesítési stb. kötelezettséget írnak elő az Alkotmány több rendelkezését is sértik (Alkotmány 9. § (1), 54. § és 70/B. §).

Az Alkotmánybíróság **az indítványt a következők miatt elutasította.**

Az Alkotmánybíróság 1122/B/1996. számú határozatában már kimondta: „Az idézett jogszabályi rendelkezésekből kitűnik, hogy [...] a Kvtv. és az R. rendelkezései a közút különböző részei tisztántartásával, a hó eltakarításával és síkosságmentesítéssel összefüggő feladatok ellátásának kötelezettségét megosztják a helyi önkormányzat és az érintett ingatlantulajdonosok között”.

Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy „[...] a Kvtv.-ben és az R.-ben meghatározott együttműködési kötelezettségre tekintettel **nem minősül alkotmányellenesnek az állampolgárok kötelezése a járda felületét meghaladó közterületnek minősülő útfelületek, zöldsávok, nyílt árkok, illetve ezek műtárgyai tisztántartására.** A települések tisztasága, a közterületek, a járdák, illetve a közöttük lévő területek tisztántartása, hó- és síkosságmentes igénybevételének biztosítása ugyanis az Alkotmányban védeni rendelt értékek megóvását szolgálja.”

Alkotmánybíróság szerint továbbá megalapozatlan az az elgondolás, hogy az ingatlannal érintkező közterületre vonatkozó takarítási, tisztán tartási, gondozási, szemét- és gyommentesítési stb. kötelezettséget előíró rendelkezések a tulajdoni formák közötti különbségtételhez vezetnének. Az indítványozó által kifogásolt szabály **nem különböztet köz- és magántulajdon között**, mivel minden ingatlantulajdonos (kezelő, használó) számára tulajdonformától függetlenül írja elő a köztisztaság megőrzését szolgáló kötelezettségeket. Igaz, ezt a köztulajdon – adott esetben a mindenki által használt közterület – használhatóságának megóvása érdekében teszi, de ez nem tekinthető az ingatlantulajdonosok közötti megkülönböztetésnek.

Készítette:

**Törvényességi Ellenőrzési Osztály
Bács-Kiskun Megyei Kirendeltség**